

International Journal of Languages' Education and Teaching

Volume 10, Issue 2, June 2022, p. 43-63

Received	Reviewed	Published	Doi Number
12.05.2022	28.05.2022	30.06.2022	10.29228/ijlet.62398

Preparing Course Materials For Teaching Participle Suffixes In Teaching Turkish As A Foreign Language

Dilek KOCAYANAK¹ & Nilüfer TAPAN²

ABSTRACT

The participle suffixes are seen as a grammar subject that both teachers and students have difficulties in the field of teaching Turkish as a foreign language. Just like adjectives, participle suffixes used to qualify noun type words; it is often treated as a complex grammar subject that is difficult to understand. Thus, in this study, it is aimed to develop functional materials on the teaching of participle suffixes to those who learn Turkish as a foreign language. In the study, -(y)An subjective participle suffixes and -Dik, integral participle suffixes were taken as basis, the functions of these participle suffixes were emphasized, and course/teaching materials were produced in line with the task-based learning method to improve students' communication skills on this subject. It is of great importance that these participle suffixes -----are used to meet which communicative need in the context in which they are used. Therefore, this study is based on the communicative approach, which has a great importance in foreign language teaching. In line with this approach, the task-based learning method has also formed the basis of functional material development, which is the goal of the study.

Key Words: Task-based course materials, participle suffixes, Turkish as a foreign language

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların Öğretimi Üzerine Ders Malzemesi Hazırlama³

ÖZET

Ortaçlı yapılar Türkçeyi yabancı dil olarak öğretme alanında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin zorlandıkları bir dilbilgisi konusu olarak görülmektedir. Tıpkı sıfatlar gibi ad türü sözcükleri nitelemek amacıyla kullanılan ortaçlar; genellikle anlaşılması zor, karmaşık bir dilbilgisi konusu olarak değerlendirilir. Bundan hareketle bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlere ortaç eklerinin öğretimi üzerine işlevsel malzeme geliştirme amaçlanmıştır. Çalışmada -(y)An öznesel ortaç eki ile -Dik, tümleşsel ortaç ekleri temel alınmış, bu ortaç eklerinin hangi işlevleri yüklediği üzerinde durulmuş ve işe dayalı öğrenme yöntemi doğrultusunda öğrencilerin bu konudaki iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik ders/öğretim malzemeleri üretilmiştir. Bu ortaç eklerinin kullanıldıkları bağlamda hangi iletişimsel gereksinimi karşılamak için kullanıldıkları büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada yabancı dil öğretiminde büyük bir öneme sahip olan iletişimsel yaklaşım temel alınmıştır. Bu yaklaşım doğrultusunda da işe dayalı öğrenme yöntemi de çalışmanın hedefi olan işlevsel malzeme geliştirilmesinin dayanağını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşe dayalı ders malzemeleri, ortaçlı yapılar, yabancı dil olarak Türkçe

¹ Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi TÖMER, dilekkocayanak@nevsehir.edu.tr, 0000-0001-7033-7715.

² Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi, nilufertapan@gmail.com, 0000-0002-4536-3097.

³ Bu çalışma, Prof. Dr. Nilüfer Tapan danışmanlığında yürütülen "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ortaçların İncelenmesi ve Öğretimi -Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Orta II Örneğinde" isimli yüksek lisans tezinden geliştirilerek üretilmiştir.

Giriş

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yaklaşım ve yöntemler, günümüze kadar pek çok değişikliklere, gelişmelere uğramıştır. Yabancı dil öğretimini daha verimli kılmak için geliştirilen bu yaklaşım ve yöntemlerin görece yeni bir uzmanlık alanı olan, ancak yaygınlık alanı gün geçtikçe daha çok genişleyen Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de kullanılması kuşkusuz bu alanda da ilerlemelere yol açacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de kullanılması kuşkusuz bu alanda da ilerlemelere yol açacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de kullanılması kuşkusuz bu alanda da ilerlemelere yol açacaktır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de kullanılması kuşkusuz bu alanda da ilerlemelere yol açacaktır.

Olumlu koşullarına göre farklı yöntemler farklı dilbilgisi anlayışlarını savunur ve dilbilgisinin öğretimi bu anlayışlar doğrultusunda belirlenir. Ancak hangi anlayış doğrultusunda olursa olsun, dilbilgisi yabancı dil öğretiminin vazgeçilmez, ancak o oranda da karmaşık bir öğedir. Bu nedenle dilbilgisi öğretiminin yabancı dil öğretimini destekleyici bir işlev üstlenmesi için birçok yol denemiştir. Son yıllarda anadil olarak Türkçenin dilbilgisini betimleyen ve çözümleyen pek çok çalışma yapıldığını görmekteyiz. Ancak Türkçe dilbilgisinin yabancı dil öğretimini irdeleyen çalışmalar, son yıllarda artış gösterse bile, yine de oldukça sınırlıdır. Oysa yabancı dil öğretiminde dilbilgisi konularının öğretim boyutu ile ele alınması, kullanım sıklığı ve güçlük derecesinin tartışılması Türkçe öğretiminin olumlu yönde gelişmesine yol açabilir.

İletişimsel yaklaşım bağlamında dilbilgisi öğretiminin yalnızca biçimden oluşmadığını, dilin iletişim işlevleri kanalında da kullanıldığını gösteren dilbilgisi öğretiminin temel bileşenlerini oluşturan biçim, anlam ve kullanım üçlüsü (Larsen-Freeman, 2001: 253) önemlidir. Dilin, dilbilgisi değil dilbilgisel (Suter, 2001: 5) olduğundan hareketle dilsel birimlerin bağlamdan bağımsız olarak görülemeyeceği düşünülmektedir. Dil edinimleri, bağlamdan bağımsız soyut tümcelerle değil, belirli bağlamlarda, belirli işlevlerle kullanılan dilsel birimlerle gerçekleştirilebilir. Bir tümce bir bağlamda bir anlam taşıırken başka bir bağlamda başka bir anlam taşıyabilir.

İletişimsel Dil Öğretimi 1970’li yabancı dil öğrencilerinin sınıf ortamında öğrendiği kuralları dışarıda yani gerçek dünyada kullanamıyor olduğunun farkına varılmasıyla ortaya çıkmış bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Sadece dilsel edincin değil, iletişimsel edincin de öğrenilmesi gerektiğini vurgulayan iletişimsel dil öğretimi, 1970–1980 yılları arasında yabancı dil öğretimine olan bakış açısını önemli ölçüde değiştirmiştir (Larsen-Freeman, 2001: 121). Bu yaklaşım, dilin yapısı ve kullanımı üzerine yapılmış çalışmalardan doğmuştur (Demircan, 2002: 250).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirlenen iletişimsel dil öğretiminde işlev/anlamın önemi yadsınmazken yapının da dilin bağlam özelliklerine göre kullanıldığı unutulmamalıdır. Durmuş (2013: 231) dilbilgisinden arındırılmış öğretime zemin hazırlamak üzere iletişimsel yaklaşımın ışığı altında insanların dili nasıl öğrendikleri ve ne söylemek istedikleri üzerinde durulmaya başlandığını vurgulamaktadır. Cem (2005:9)’e göre, yabancı dilde dilbilgisi öğretiminin amacı dilbilgisi kurallarının gerçek yasama aktarılması, yani bu kuralların o dilde bir anlam aktarmak için iletişim kurarken kullanılmasıdır. Dilbilgisi bir süreç olarak değerlendirildiğinde dilbilgisinin iletişimin her anına yayıldığı göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bir öğrenci bir dilbilgisi yapısı ile ilgili bir alıştırmayı çözdü ya da ona bu konu anlatıldı diye gerçek iletişim ortamında bu dilbilgisi yapısını etkili biçimde kullanabilmesini beklemek doğru değildir (Batstone, 1994: 4). Bu bakımdan öğretmenlerin dilbilgisini aktarırken iletişimsel dil öğretimine dayalı bir yöntem kullanarak dilbilgisi yapısının işlevi ve anlamını

göz önünde bulundurmalıdır. Öğretim sırasında kullanılacak materyallerin bir göreve/işe dayalı olarak hazırlanması gerekmektedir.

Leaver ve Willis (2004, s. 14-15) görev/iş odaklı öğretime yönelik hazırladıkları kitaplarında farklı araştırmacıların tanımlarından (bk. Richards, Platt and Weber, 1985; Prabhu, 1987; Nunan, 1989a, s. 10; Willis, 1996, s. 53; Ellis, 2003, s. 16; Skehan, 1998a, s. 95) yararlanarak görev/işi tanımlamaya çalışmışlardır. Buna göre görev/iş; sorumluluk, sonuç çıkarmak/çıktı üretmek, anlam odaklılık, amaç odaklı etkinliklerle ulaşılan gerçek yaşam durumları, içerik odaklı çıktı/ürünlerle iş planlama ve çıktı/sonuçların değerlendirilmesinde anlama odaklanma gibi anlamlara gelmektedir.

Willis (1996: 401) işe dayalı öğrenmeyi “görev öncesi, görev döngüsü ve dile odaklanma” şeklinde üç gruba ayırmaktadır. Görev öncesi konu ve göreve ilişkin bilginin verildiği bölüm; görev döngüsü planlama, görev ve raporlandırmayı içeren bölüm; dile odaklanma ise analiz ve uygulamadan oluşmaktadır. İşe dayalı öğrenmede yabancı dil öğrenme yöntemlerinden bilişsel öğrenme modeli temel alınmıştır. Yani veriler zihinde adım adım işlenir ve bir zihinsel etkinlik sonucunda dil öğrenilir. İletişimsel ve bilişsel yaklaşımı temel alan göreve/işe dayalı öğrenmede öğrencilerden gerçekleştirilmesi beklenen görevler/işler, onların günlük yaşamda karşılaştıkları olay ve durumlardan oluşur (Sülüoğlu, 2008, s. 60).

Türkçeyi yabancılara öğretirken gerek öğretmenler gerekse de öğrenciler için güçlük çıkarıcı dilbilgisi konularından biri de ortaçlı yapılardır. Tıpkı sıfatlar gibi ad türü sözcükleri nitelenmek amacıyla kullanılan ortaçlar; genellikle anlaşılması zor, karmaşık bir dilbilgisi konusu olarak değerlendirilir. Çünkü yanlış kullanılan ortaç ekleri anlam değişmelerine ya da büyük dilbilgisi yanlışlarına yol açmaktadır. Zaman anlatımı taşımaları yönünden de kendi içlerinde pek çok farklılık göstererek Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler tarafından güçlükle anlaşılabilir. Alanyazında öznesel, tümleşsel ve sözcüksel olmak üzere üç ana gruba ayrılan ortaç eklerinde öznesel grupta yer alan -(y)An sıfatfiil ekini Banguoğlu (2007: 425) oldukça sınırlanmış şimdiki zaman anlatımı olduğunu, salt kılıcı anlamı taşıdığını, iyelik eki almadığını ve yüklemi oldukları iç cümleyi bütünüyle baş cümlelerin unsurlarından birine sıfat yaptıklarını söylemiştir. Erkman-Akerson ve Ozil bir fiili sığata dönüştürmede kullanılan eklerin çeşitli olduğunu söylemiş ve bazı eklerin fiili kısmen sığata dönüştürdüğünü bazılarının neredeyse tam bir sıfat haline dönüştürdüğünü ifade etmişlerdir. Ancak tamamen sığata dönüşen yapıların ortaç olarak ele alınamayacağını da eklemiştir (1998: 104). -(y)An ortaç eki için nitelenen öğenin hem yantümcenin hem temel tümcenin öznesi konumunda; nitelenen öğenin yan tümcenin öznesi, temel tümcenin de tümleci konumunda olabileceği de vurgulanmaktadır (1998: 121-122). Özne ortacı oluşturan -(y)An ekinin ortaç yantümcesinin eylemine eklendiğini ve yantümcenin öznesinin tamlayanı olduğunda veya belirtisiz özneli yapılarda bulunma durumundaki yer belirten adın tamlayanı olduğu durumlarda kullanıldığı da ifade edilmektedir (Özsoy, 1999:182-183). Göksel ve Kerslake (2005: 438) çekimsiz eylem-(y)An aldığında, başsız sıfat yantümcesi hariç, kişi çekimine girmediğini vurgulamaktadırlar. Tümleci nitelenen -Dik ortaç eki ise nitelenen öğenin yan tümcenin tümleci, temel tümcenin öznesi konumunda ve nitelenen öğenin hem yan tümcenin hem temel tümcenin tümleci konumunda ayırım yapılmıştır (Erkman-Akerson ve Ozil, 1998: 104). -Dik geçmiş (Gencan, 2001: 417) ya da devam eden durumlarla ilgilidir. Zaman bakımından ayırım tümceleri “dün, şu anda” gibi ifadelerle sağlanır.

Bu araştırmada -(y)An öznesel ortaç eki ile -Dik tümlesel ortaç ekinin biçim, anlam ve kullanım özellikleri tespit edilmiş ve bu iki yapının öğretilmesine yönelik işe dayalı ders malzemeleri hazırlanmıştır. Böylece Türkçeyi yabancı dil olarak öğretenlere daha etkin öğrenme ortamları sunulmasında katkı sağlanacağı düşünölmektedir.

Araştırmanın Amacı

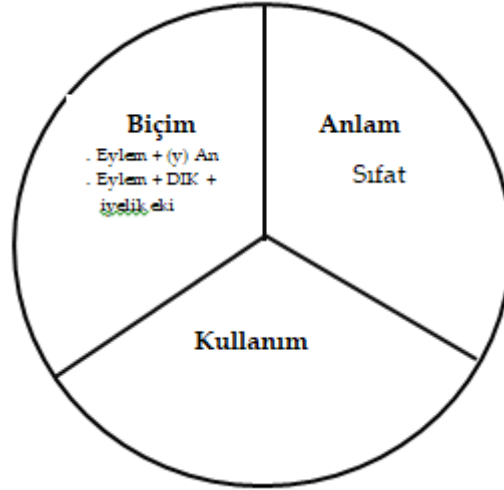
Alanyazın incelemesi sonucunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ortalaştırma belirticilerinin öğrenimi ve kullanımını aşamasında sorunlar yaşandığı söylenebilir. Buradan yola çıkarak araştırmada hem dil öğrencilerinin hem de öğreticilerinin yararlanması ve söz konusu yapının öğretiminde kolaylaştırılması amacıyla öznesel ve tümlesel ortaların biçim, anlam ve kullanım özellikleri tespit edilmiştir. Ardından bu yapıların öğretimine yönelik B1 düzeyinde işe dayalı ders malzemeleri geliştirilmiştir.

Yöntem ve Araştırma Süreci

Öncelikle ortaç eklerinin biçim-anlam ve kullanımına yönelik bir alanyazın taraması yapılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesi için hazırlanmış ders kitapları (Yeni Hitit, İstanbul, Gazi TÖMER Yabancılara Türkçe Öğretim Seti, Türkçeye Yolculuk) incelenmiş, söz konusu yapının öğretiminde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Yeni Hitit ve İstanbul kitapları ortaç eklerini öznesel, tümlesel ve sözlüksel olmak üzere üç kategoride ele almıştır. Yedi İklim ve Türkçeye Yolculuk kitapları ise böyle bir ayırım yapmamıştır. Yedi İklim kitabı kalıcı ismi işaret ederek sıfat, isim veya birleşik isim yapan ortaç ekleri ile adsoylu sözcükleri bir tümcesel anlatımla, bu anlatımın öznesi olarak anlaşılacak biçimde nitelenmek için kullanılan ortaç eklerinin aynı alıştırma, etkinlik üzerinden öğretimini gerçekleştirmiştir. Bu dört kitap arasında ortaç eklerini en ayrıntılı ele alan kitap Yeni Hitit'tir. Özellikle gelecek ve geçmişte bitmişlik anlatan ortaç ekleriyle kurulan tümcelerde, nitelenen adların bu tümcelerin bir öznesi olduğu vurgulanmak istendiğinde olan sözcüğü eklendiğini de açıklamıştır (Örneğin; Yarın sınava girecek olan Dilek çok heyecanlı.). Ayrıca şimdiki zaman bildiren ve birleşik bir ek olarak değerlendirilen -mAktA yapısı ile kullanılan ortaç eklerinin kullanımına da yine Yeni Hitit kitabında rastlanmıştır. Yeni Hitit ve İstanbul kitapları dışında hedef yapıya yönelik hazırlanmış ders malzemelerinin yeterli düzeyde işe dayalı ve etkileşimsel olmadığı da görölmüştür. İstanbul kitabı (B2 düzeyi) hariç diğer kitaplarda ortaç eklerinin B1 düzeyinde öğretildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada da hazırlanan ders malzemelerinin tamamı B1 düzeyi içindir. Çalışmada ele alınan yapılar öznesel ortaç eklerinden olan -(y)An ve tümlesel ortaç eklerinden biri olan -Dik ile sınırlandırılmıştır. Ders malzemelerinde kullanılan metin ve etkinliklerin gerçek yaşamla ilgili, uygulanabilir ve etkileşimsel olmasına dikkat edilmiş; dil kullanımı ve sözcük bilgisi seçimi Diller İçin Avrupa Ortak ereve Metninde açıklanan Küresel Ölçek (2001, s. 179)'e göre belirlenmiştir. Bu ölçeğe göre temel düzey olarak işaretlenen B1 düzeyi öğrencisi "Düzenli olarak işte, okulda, serbest zamanlarında vs. karşılaşılan aşına olduğu meselelerdeki açık standart girdilerin ana noktalarını anlayabilir. Dilin konuşulduğu bir bölgede seyahat ederken ortaya çıkması muhtemel çoğu durumla başa çıkabilir. Aşına olduğu veya kişisel ilgi alanına giren konularda basit, bağlantılı metinler üretebilir. Deneyimleri ve olayları, hayalleri, umutları ve emelleri betimleyebilir ve kısaca görüşler ve planlar için nedenler sunabilir ve açıklamalar yapabilir." Bu çerçeveye oluşturulan ders malzemesi ve etkinlikler araştırmanın bulgular bölümünde "İşe Dayalı Öğrenme Modelleri" temel alınarak sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde, çalışmanın giriş kısmında aktarılan kuramsal çerçeve doğrultusunda oluşturulmuş ders malzemesi önerilerine ve bu malzemelerin dil öğreticileri tarafından nasıl uygulanacağına/kullanılacağına değinilmiştir. -(y)An öznesel ve -Dık tümleşsel ortaç eklerinin üç boyutlu dilbilgisi şemasında gösterilme biçimi aşağıdaki gibidir:

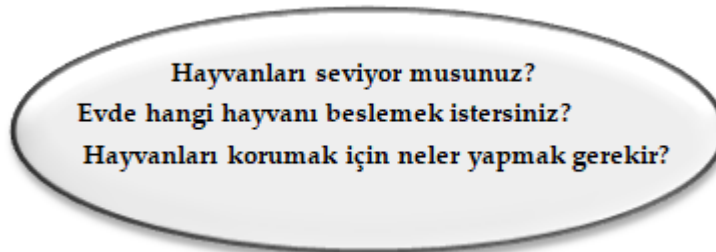
Herhangi bir dilbilgisel yapının üç boyutu olduğunu vurgulayan bu şemada, biçim bölümünde bu çalışmada ele alınan -(y)An öznesel ortaç eki ile -DİK tümleşsel ortaç ekinin nasıl biçimlendiği, sesletildiği, yazıldığı ve dildeki diğer yapılarla nasıl etkileşimde olduğu gösterilmiştir. Anlam bölümü dilbilgisel yapının ne anlama geldiğini göstermektedir. Yani her iki yapı da tümcelerde sıfat olarak kullanılmaktadır. Her iki yapı da yan tümce kurabilirler ve fiil özelliklerini tamamen ya da kısmen korumaktadır. Kullanım bölümü ise dilbilgisel yapının hangi bağlam(lar)da kim(ler) tarafından nere(ler)de kullanıldığını ve bu bağlamlara yönelik önvarsayımları göstermektedir.

Erek yapı -An öznesel ortaç ekine odaklanan görevler, sıfat yantümcesi oluşturma yani temel tümceyi niteleme görevi dikkate alınarak kullanımsal boyutu da ele alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda hazırlanan görevler, özgün ya da kurmaca metinlerden oluşmaktadır. Öğrencilerin zihinsel işlemleri dikkate alınmış ve hem örtük hem de açık bilgi içeren görevler hazırlanmıştır.

-(y)An Öznesel Ortaç Ekine Odaklanarak Hazırlanan Göreve Dayalı Ders Malzemeleri

SESSİZ DOSTLARIMIZ

1. Bölüm

Hangi hayvan, hangi sesi çıkarıyor? Bunları biliyor muydunuz?

Ötmek	☐	Sokmak	☐
Havlamak	☐	Tıslamak	☐
Uçmak	☐	Koşmak	☐
Anırmak	☐	Melemek	☐
Miyavlamak	☐		

1. Evin önünde saatlerdir _____ kedi mama istiyor.
2. _____ köpek ısırılmaz.
3. Vakitsiz _____ horozun başını keserler.
4. Çok hızlı _____ at, üzerindeki adamı attı.
5. Ahmet sinir bozucu bir şekilde saatlerdir odada _____ sineği bir anda eliyle kaptı ve hızlıca yere attı.
6. Bir anda _____ eşeğin sesini duyunca inanılmaz korktu.
7. Bahçede oyun oynarken kızını _____ akrebi baba acımadan öldürdü.
8. Köy meydanında mele_____ kuzuları çoban otlamaya götürüyor.
9. Hayvanat bahçesinde camın arkasında bizi görüp tısla _____ yilandan çok korktuk.

Yukarıda verilen görev birçok basamaktan oluşmaktadır. İlk basamakta, soru biçiminde olan başlıklar öğrencilere yöneltilir ve öğrencilerin konuya ilgilerini çekmek amacıyla kendi hayatlarına yönelik sorular sorulur. Diğer adımda ise, öğrencilere resimlerde hangi hayvanları gördükleri ve hayvanların çıkardıkları seslerle ilgili eylemleri sorulur. Bu bölümde öğretmenin öğrencileri yönlendirmesi beklenir. Bu aşamaya kadar yapılanlar öğrencilerin erek yapıyı kullanmadan konuya dair yapılan ısındırma çalışmalarınıdır. Daha sonra öğrencilerden -(y)An ekini kullanarak verilen boşlukları uygun eylemlerle birlikte kullanarak eşleştirme yapmaları istenir. Bu görev özellikle ünlü uyumuna göre doğru yazma ve doğru eylemi seçme görevini kapsamaktadır. Kullanılan dil yapay olmasına rağmen öğrencinin zihinsel işlemleri yoluyla erek yapıyı kavraması beklenmektedir.

Bir sonraki görev ise, bir dinleme etkinliğidir. Bu görevde öğrencilere -(y)An ortaç ekinin sıkça kullanıldığı bir haber metni dinletilir.

2. Bölüm: Dinleme

Aşağıdaki ifadelerle haberleri eşleştiriniz.

	1.Haber	2.Haber	3.Haber	4.Haber	5.Haber
Timsah					
Fare					
Köpek					
Arı					
Yılan					
Hem ölü hem yaralı var.					
Bir hafta sonra hayvanat bahçesine geri döndü.					
Beş yaşındaki küçük kız yaralandı.					
Evdeki hayvan sahibine zarar verdi.					
Sokakta oyun oynayan çocuk kendini hastanede buldu.					

Bu bölüm bir haber metni dinletilmesinin içerir. Öğrencilerden yapmaları istenen görev tabloda geçen ifade ya da cümlelerin hangi haber metninde yer aldığını bulmalarıdır. Dinleme metni öğrencilere dinletilerek haber metninde geçen ifadelerin ne ile ilgili olduğunu bulmaya çalışarak eşleştirme yaparlar. Özellikle dinlerken seçmeye yönelik bir zihinsel işlemleme gerçekleştirilmesi de bu görevle hedeflenmiştir. Dinleme metni yoğun olarak -(y)An sıfatlaştırma ekini içerdiği için metnin yazılı olarak ifadesine de yer verilmiştir.

Dinleme Metni

Türkiye'den İlginç Haberler

1. Haber: Köpek 4 Yaşındaki Çocuğu Isırdı.

Gümüşhane'nin Köse ilçesinde köpek tarafından ısırılan 4 yaşındaki çocuk yaralandı. Alınan bilgiye göre, evlerinin önünde oynayan 4 yaşındaki Hasan Nas, başıboş dolaşan bir köpeğin saldırısına uğradı. Yanağından ısırılan çocuğa, Köse Devlet Hastanesinde ilk müdahale yapıldı. Maalesef köpek hala kayıp.

2. Haber: Hayvanat Bahçesinden Kaçan Piton Ankaralıları Korkuttu.

Hayvanat bahçesinden kaçan 2,5 metrelik piton yılanı endişe yarattı. Olay halktan saklandı. Yılan ise 7 gün sonra bulundu. Atatürk Orman Çiftliği Hayvanat Bahçesi'nde bulunan iki büyük piton yılanından birinin 7 gün boyunca firar ettiği ortaya çıktı. Zehirsiz olan ancak kurbanlarını sıkarak öldüren dev pitonun firarı, Ankaralıları arasında korku yaşanmaması için gizli tutuldu.

3. Haber: Devrilen Tırdan Saçılan Arılar...

Muğla'da arı kovanı yüklü kamyoneti taşıyan tırın devrilmesi sonucu, 1 kişi öldü, 4 kişi de yaralandı. Devrilen tırdan çevreye saçılan kovanlardan dağılan binlerce arı, yoldan geçen penceresi açık araçlardaki yaklaşık 20 kişiyi soktu. Yaralılara müdahale etmek isteyen 112 Acil Servisi, polis, itfaiye ve sivil savunma ekipleri arıların saldırısı nedeniyle zor durumda kaldı.

4. Haber: Kafesinden Çıkan Timsah...

Eskişehir'de bir vatandaş, evinde beslediği timsahın saldırısına uğradı. Açık unutulmuş kafesinden çıkan timsah, uyuyan sahibinin kulağını ısırıldı. Acı içerisinde uyanan şahsın kulağına 12 dikiş atıldı.

5. Haber: Arabanın Altına Giren Fare

Umut Mahallesi 113 Nolu Sokakta Mehmet Y. otomobilinin altına giren fareye, evinden aldığı av tüfeğiyle ateş etti. Bu sırada, otomobilin altındaki fareyi izlemeye çalışan 5 yaşındaki Ayfer Şahin av tüfeğinden çıkan saçmalarla yaralandı.

3. Bölüm: Okuma

Pandalar hakkında neler biliyorsunuz?

Sizce pandaları korumak için neler yapılabilir?

Aşağıdaki metni okuyunuz. -(y)An eki alan eylemleri kırmızı kalem ile işaretleyiniz.

Pandalar Hakkında Bilinmeyenler

Öyle bir hayvan düşünün ki hem kocaman hem vahşi bir türe ait hem de sizi asla korkutmuyor! Elbette pandalardan bahsediyoruz. Siyah beyaz renkleriyle dünyanın en sevimli hayvanları olan pandalar, sadece dış görünüşleri değil; sahip oldukları özelliklerle de hepimizin sempatisini kazanıyorlar. İşte pandalar hakkında bilmeniz gereken bilgiler!

Pandaları, ayı türü içinde en farklı kulan özelliklerinden biri de belki de bambu düşkünü olmaları! Yani onlar, diğer türdeşleri gibi etçil değil otçullar. Beslenme ihtiyaçlarını yaşam alanlarında fazlaca bulunan bambulardan karşılıyorlar. Hatta öyle ki günün 14 ile 15 saatini bambu yemekle geçiriyorlar. Peki, pandalar neden et değil de ot yiyorlar sizce? Bunun nedeni, pandaların tat alma duyularının olmaması. Et onlara yumuşak ve yavan geliyor bu yüzden yemeyi tercih etmiyorlar. Bu tatlı canlılar, sürekli bambu yedikleri için sürekli uyuyorlar. Bambu da zor sindirilen bir şey olduğu için bambudan fazla enerji alamıyorlar. Siyah beyaz renkleriyle diğer ayı türlerinden ayrılan pandaların bu renklerinin nedeni, yaşadıkları ortama uygun özellik göstermeleri. Pandaların kış uykusuna yatarken karda kamufle olmaları için baş ve karın bölgeleri beyaz, kol ve bacak bölgelerindeki siyahlıklar ise yazın onları bambu gölgesinde uyurken gizliyor.

Pandalar dünya üzerinde sadece Çin ve Tibet ormanlarında yaşıyorlar. Çin’de pandaları öldürmek 1960 yıllarında yasaklanmış. 1987 yılına kadar panda öldürmenin cezası çok ağır değilken 1987’de idam ve ömür boyu hapis cezaları gelmiş. Günümüzde ise 10 ile 20 yıl arasında hapis cezası uygulanıyor. Pandalar, Çin’de barışın bir sembolü olmuştur. Yüzlerce yıl önce Çin’deki savaş kabileleri, savaşı durdurmak veya ateşkes yapmak için üzerinde panda resmi bulunan bayraklar kullanmış.

Nesilleri tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olan pandaları korumak için Çin çeşitli çalışmalar yürütüyor. Ayrıca Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF)’nın da, bu konuyla ilgili çeşitli kampanyaları mevcut. Mesela onlar aracılığıyla bir pandayı evlat edinip yaşamı için ona destek olabiliyorsunuz. İşin etkileyici kısmı ise, bu çalışmaların onların neslini korumak adına gerçekten işe yarıyor olması! Ancak maalesef nesilleri gerçekten tehlike altında. Vahşi yaşamda sadece 2000 adet panda kalmış.

Dişi pandalar, yılda sadece 2 defa doğuruyorlar ve 4 ya da 5,5 ay süren gebeliğin sonunda, dünyaya 1 ya da 2 bebek panda getirebiliyorlar. Ve bu rakam gerçekten çok az. Dünyaya yeni gelmiş pandaların yarısından fazlası ise anneleri tarafından yanlışlıkla ezilerek ölüyor. Dünya üzerinde yaklaşık 2-3 milyon yıldır var olan pandaların nesilleri bu nedenle tehlike altında.

(<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/dunya-sirinleri-pandalar-hakkinda-bilmeniz-gereken-5-bilgi-40557078> adlı internet sitesinden alınmış ve sadeleştirilmiştir.)

Aşağıdaki ifadeler doğru ise (D), yanlış ise (Y) ile işaretleyiniz.

1. Pandalar günün yarısından fazlasını uyuyarak ve bambu yiyerek geçiriyorlar.
2. Pandaların kol ve bacalarında bulunan beyaz renk onları uyurken gizlemektedir.
3. Pandalar dünyada iki farklı yerde bulunmaktadır.
4. Bir pandayı nüfusa geçirerek yaşamı için yardım etmek mümkündür.
5. Günümüzde panda öldüren insanlara ölüm cezası verilmektedir.

Üçüncü bölümünde verilen görevler, okuma metni verilerek kurgulanmıştır. Öğrencilerin metin öncesi sorularla metinle ilgili tahminler yürütmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Sonrasında öğrencilerden metni okuyarak -(y)An eki ile oluşturulan ortaçlı yapıları işaretlemesi istenir. Ardından metne bağlı hazırlanmış doğru yanlış soru tekniği bulunmaktadır. Öğrencilerden metni iyi anlayıp anlamadığını ölçen beş adet soru hazırlanmıştır. Görev, okuma becerisini geliştirmeye yönelik gerçek dünyadan alınan malzemeler üzerine kurulu olduğu için edimbilimsel olarak öğrenciye dili göstermeyi hedeflemektedir.

Bir sonraki görev, iletişime yönelik dili kullanma yani konuşma becerisini pekiştirmek için hazırlanmıştır.

4. Bölüm: Konuşma

Verilen bu görevde, iki resim verilmiş ve bu iki resim arasındaki farkların örnekteki gibi tümcelerle ifade etmeleri istenmiştir. Bu görevde öğrencilerden ikişerli olarak çalışmaları ve öğrencilerden resimleri birbirine göstermeden resimler arasındaki farklar anlatılarak bulunacaktır. Konuşma becerisinde karşılıklı konuşmayı pekiştirmeyi hedefleyen bu görev hem iletişime dayalı hem de anlam odaklıdır.

İki resim arasındaki farkları örneklerdeki gibi cümlelerle açıklayın.

Örneğin;

Birinci resimde; bankta gazete okuyan adam kavga eden çifte bakıyor.

İkinci resimde, saksafon çalan kadının gözünde güneş gözlüğü var.

5. Bölüm: Yazma

Son olarak ise ortaçlı yapıların kullanımını yazılı dilde görebilmek için öğretmen öğrencilere çeşitli yazma konuları verir. Konu içeriğinden dışarı sapmamak için şu gibi yazma örnekleri verilebilir.

- Ülkenizde hayvanlarla ilgili gazetelere haber olan en ilginç olayı anlatınız.
- 15 Ekim 1978'de Paris UNESCO evinde ilan edilen Hayvan Hakları Evrensel Bildirisinde bütün hayvanlar yaşam önünde eşit doğarlar ve aynı var olma hakkına sahiptirler. Bütün hayvanların insanca gözetilme, bakılma ve korunma hakları vardır. Siz bu konuda neler düşünüyorsunuz? Ülkenizde hayvan hakları ile ilgili yapılan çalışmalar nelerdir?

Bir diğer adım da ise, erek yapının kullanımını destekleyecek alıştırmalar sunulmuştur.

Alıştırmalar

- a. Aşağıdaki tümceleri örnekteki gibi tamamlayınız.

Örnek

Tümce 1: Öğrenci kopya çekti

Tümce 2: Öğrenci öğretmenden özür diledi.

Soru: Hangi öğrenci öğretmenden özür diledi?

Kopya çeken öğrenci öğretmenden özür diledi.

Tümce 1: Genç kıza araba çarptı.

Genç kıza çarp_____ araba ortadan kayboldu.

Tümce 2: Araba hemen ortadan kayboldu.

Soru: Hangi araba ortadan kayboldu?

Tümce 1: Karşı masada kadın yemek yiyor.

Tümce 2: O kadın Koreli.

Soru: Hangi kadın Koreli?

Karşı masada yemek ye _____ kadın Koreli.

Tümce 1: Orada bir çocuk konuşuyor.

Tümce 2: Ben o çocuğu tanımıyorum.

Soru: Hangi çocuğu tanımıyorsun?

Orada konuş_____ çocuğu tanımıyorum.

Tümce 1: Alt katta bir kadın oturuyor.

Tümce 2: O kadının köpeği her gece havlıyor.

Soru: Hangi köpek her gece havlıyor?

Alt katta otur _____ kadının köpeği her gece havlıyor.

b. Aşağıdaki tümceleri örnekteki gibi yeniden yazınız.

Öğretmen derste telefona bak**an** öğrencilere kızdı.

Öğretmen derste telefona bak**anlara** kızdı.

Sokakta dans eden gençlere bak!

Çok gezen ve çok okuyan insanlar her şeyi bilirler.

Dedikodu yapan kişilerden nefret ediyorum.

Bana iyilik yapan insanları asla unutmam.

c. Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi tamamlayınız.

Biri Ayşe'yi gördü mü?

Ayşe'yi gö**ren** var mı?

Biri beni aradı mı?

Beni ara_____ var mı?

Dün kim gelmedi?

Dün gel_____ kimdi?

Kim bu konu hakkında konuşmak istiyor?

Bu konu hakkında konuşmak iste_____ var mı?

Kim soru sormak istiyor?

Soru sormak iste_____ var mı?

Kim hiç konuşmadı?

Konuş_____ var mı?

Alıştırma (a) verilen tümcelerin örnekteki gibi uygun ortaç eklerinin kullanılarak birleşik tümceye dönüştürülmesini içermektedir. Burada özellikle öznesel ortaç eklerinden biri olan -(y)An ekinin tümceleri birleştirdiğinde ilk tümcenin öznesini sildiği ve eylemin ortaç eki alarak ikinci tümcenin öznesini niteleyen bir sığata dönüştüğü vurgulanmaktadır. Örnekler ortaç ekinin bir zaman değeri taşıdığı ve zamansal gönderiminin geçmiş, geniş ve şimdiki zaman olabileceği şekilde verilmiştir. Öznesel ortaç yapılarında nitelenen ad kullanılmayabilir. Bu durumda eğer varsa nitelene ad üzerindeki çekim ekleri ortaç ekine eklenir. Bu bağlamda (b) ve (c) alıştırmaları bu durumu örneklendirmek için yapılmıştır.

-(y)An öznesel ortacı için belirlenen görevler biçim-anlam-kullanım üçgeni doğrultusunda hazırlanmıştır. Örneğin; birinci bölümde yer alan üçüncü etkinlik sorusu biçime yönelikken, ikinci bölüm anlama ve dördüncü bölüm ise kullanıma yöneliktir.

–Dik Tümleşsel Ortaç Ekine Odaklanarak Hazırlanan Göreve Dayalı Ders Malzemeleri

International Journal of Languages' Education and Teaching

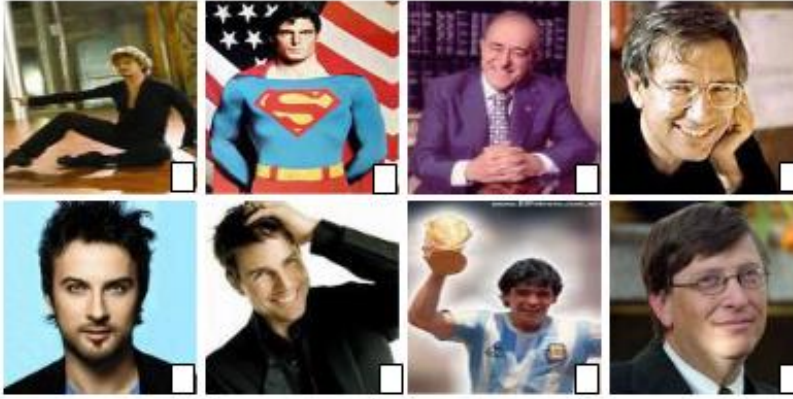
Volume 10, Issue 2, June 2022

Bu bölümde sunulan görevlerin erek yapısı, -DİK ortaçaştırma ekidir. Çalışmada erek yapının gerçek dünyadaki anlam ve kullanımları ele alınmıştır.-DİK ortaçaştırma ekine odaklanan görevler, sıfat yan tümce oluşturma bağlamında işlevsel ve kullanımsal boyut dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda hazırlanan görevler, “Ünlüler Dünyası” başlığı altında hazırlanan metinlerden oluşmaktadır.

Hazırlanan görevler ve bu görevlerin isleyişleri şu şekildedir:

ÜNLÜLER DÜNYASI

- a. Sizce ünlü olmak nasıl bir şey? Avantajları ve dezavantajları var mı? Ünlü olmak ister miydiniz? Hangi dalda üne kavuşmak isterdiniz? (Örneğin; şarkıcı, bilim adamı, şair, yazar...)
- b. Aşağıdaki ünlüleri tanıyor musunuz?

- c. Resimlerle isimleri eşleştiriniz.

1. Orhan Pamuk	5. Tan Sağtürk
2. Tom Cruise	6. Tarkan
3. Süpermen	7. Maradona
4. Bill Gates	8. Sakıp Sabancı

Tümleşsel ortaçlara yönelik hazırlanan metin ve alıştırmalara geçmeden önce ana temaya ilişkin görseller kullanılarak hem öğrencilerin ilgisini çekmek hem de konuya ısındırma çalışması yapmak hedeflenmiştir. Daha sonra öğrencilerden resimlerdeki ünlüleri tanıyıp tanımadıkları sorulur. Öğrencilerin muhtemel cevapları dünyaca tanınan ünlü insanları bildikleri yönünde olacaktır. Öğrencilerin zorlandıkları durumda öğretmen yardım edebilir. Bir sonraki aşamada resimlerdeki ünlülerin isimlerine yer verilmiştir. Öğrencilerden resimlerle adları eşleştirmeleri istenir. Yine bu aşamada öğretmen yönlendirici yanıtlar konusunda öğrencilere yardım edebilir. Bir sonraki bölümde -DİK ortaç ekinin yoğun olarak kullanıldığı bir dinleme metnine yer verilmiştir.

d. Metni dinleyiniz ve soruları cevaplayınız.

FUTBOLUN KÜÇÜK DEV ADAMI

Diego Armando Maradona 30 Ekim 1960'ta dünyaya geldi. 1970'te futbola kuzeninin kendisine hediye ettiği topa başladı. 1981'de aldığı rekor ücretle (12 milyon Dolar) Barcelona'ya transfer oldu. Küçük dev adamın futbola başladığı takım olan Los Cebollitas'ta oynarken ilk antrenörü ondaki bu ışığı fark etmişti. İlk maçını 82 dünya kupası açılışında Belçika'ya karşı oynayan Maradona yaptığı kötü başlangıçla karşılaşmayı izleyen Barca taraftarlarını hayal kırıklığına uğratmıştı. İki sezon Barca forması giyen Maradona hastalık ve sakatlıklar nedeniyle kendini tam gösteremedi. Maradona, kendisini 1978 Dünya Kupası kadrosuna almayan Menotti'nin takımın başına gelmesiyle Barcelona'dan ayrıldı.

İtalya'nın Napoli takımıyla imzaladığı sözleşmeyle, Maradona için altın yıllar başladı. Oynadığı mükemmel futbol herkesin dikkatini çekti. Napoli formasıyla iki şampiyonluk yaşayan Maradona, 1986 Dünya Kupasının da yıldızıydı. Arjantin, Dünya Kupasının sahibi olurken çeyrek finalde Maradona'nun İngiltere ağlarına eliyle gönderdiği gol uzun yıllar tartışıldı. Büyük tepki alan Maradona ise topa değen elini "Tanrının Eli" olarak tanımlamaktan çekinmedi.

1991 yılında bir İtalya lig maçı sonrası rutin bir doping kontrolünde kokain kullandığı ortaya çıktı ve Arjantin'e dönüşünde de polis tarafından göz altına alındı. Sebebi ise uyuşturucuydu. Bu olaydan sonra futbol oynadı ama erken denecek yaşta, 37 yaşında futbolu bıraktı. Futbolu bıraktıktan sonra sağlık problemleri yaşadı ve Küba'da 22 ay bir hastanede tedavi gördü.

2000 yılında FIFA onu yüzyılın en iyi futbolcusu seçti. Fakat törende kendi ödülünü aldıktan hemen sonra Pelé'nin ödül almasını beklemeden salonu terk etti. Nitekim bir gün sonra yaptığı açıklamada "Kendi bedenime karşı saygısız olsam da işime devamlı saygılıydım; bu yüzden de dünyanın en iyisi benim." diyerek bütün kamuoyunun beklediği açıklamayı yaptı.

Dünden Bugüne Maradona

Örnek: 30 Ekim 1960 Maradona'nın doğduğu tarih

1978 .....

1981 .....

1986 .....

1991 .....

2000 .....

Metinde Maradona ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmiştir? İşaretleyelim.

Barcelona'dan ayrılma nedenine

Futbolu bıraktığı tarihe

İlk oynadığı futbol takımının adına

Yaşadığı sağlık problemine

Ödül törenini terk etme sebebine

Eliyle attığı golün açıklamasına

Bu görev dinleme becerisini geliştirmeye yöneliktir. Daha önce ısındırma çalışması olarak sorulan ünlü isimlerden birinin yer aldığı metni dinlemeleri istenmiştir. Erek yapıya dikkat çekilmesi istendiği için – Dİk ortaç eki metinde yoğun olarak kullanılmıştır. Buradaki amaç, öğrencinin kurgulanan bu metinde yer alan erek yapının kullanıldığı tümceler farkına varması ve nasıl kullanıldıklarını anlamasıdır. Daha sonraki görevde, öğrencilerin dinledikleri metinle ilgili çeşitli görevleri yerine getirmeleri istenir. Bu görevlerde birleşik tümcedeki ilk tümcenin nesnesinin silindiği ve eylemin ortaç eki alarak ikinci tümcenin öznesini niteleyen bir sığata dönüştüğü vurgulanır.

d.

- Orhan Pamuk ünlü Türk romancılarından biridir. Onun _____ kitaplar toplam otuz dört dile çevrildi. Pamuk, 2006 Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı ve 1 milyon 360 bin dolarlık ödülün de sahibi oldu.
- Tarkan Türkiye'nin pop yıldızıdır. Hem yurtiçinde hem de yurtdışında birçok başarı elde etmiştir. _____ ödüllerle 20 milyona yakın plak, kaset, CD ve satmıştır.
- Bill Gates, 28 Ekim 1955 Seattle doğumlu ABD'li bir iş adamıdır. Gates, _____ Microsoft Şirketinin başkanlığını ve başyazılım mimarlığını yapmaktadır.
- Tom Cruise _____ filmlerle üç kere Akademi Ödülüne aday gösterilmiştir. Altın küre ödüllü oyuncudur. Forbes dergisi tarafından 1 yılda 67 milyon dolar kazancıyla 2006'da dünyanın en güçlü ünlüsü seçilmiştir.
- Maradona dünya futbol tarihinin en iyi futbolcusu olarak kabul edilir. Kulüp takımlarında _____ 590 maçta 308 gol atmıştır.
- Süpermen bir film ve dizi kahramanıdır. Gerçek kimliğini gizlemek için Clark Kent adını kullanır. _____ insanların sayısı sonsuzdur. Dünyayı kötülüklerden korur.
- Sakıp Sabancı Türk iş insanıdır. Bankacılıktan çimontacılığa lastikten gıdaya kadar 21 farklı iş kolunda faaliyet gösteren bir topluluğun yönetim kurulu başkanlığını yapmıştır. Türk ekonomisine katkısı büyüktür. 2004'te _____ hastanede vefat etmiştir.
- Tan Sağtürk Türkiye'nin en ünlü baletlerindedir. Koreografi çalışmalarıyla da üne kavuşmuştur. Yurtiçi ve yurtdışında _____ gösteri ve organizasyonlarla pek çok ödüle layık görülmüştür.

e. Yukarıdaki bilgiler ışığında ünlülerle mesleklerini eşleştiriniz.

a. yazar   b. iş adamı   c. ressam   ç. balet
d. sanatçı/şarkıcı   e. aktör   f. futbolcu   g. film kahramanı

1. Tan Sağtürk	☐	5. Süpermen	☐
2. Orhan Pamuk	☐	6. Tom Cruise	☐
3. Tarkan	☐	7. Sakıp Sabancı	☐
4. Bill Gates	☐	8. Maradona	☐

Etkinlik (e)'de öğrencilerden –Dik ortaç ekiyle boşlukları doldurmaları istenir. Tüm maddelerde tanıtılan ünlü insanlar bir önceki adımda gösterilen fotoğrafları tanıyıp tanımadıklarına ilişkin sorulardaki ünlü insanlardır. Etkinlikte hakkında bilgi verilmek istenilen ünlü insanların ne iş yaptıkları, hangi alanda meşhur oldukları gibi bilgilere değinilmektedir. Etkinlik (f)'de ise öğrencilerden verilen bu bilgiler ışığında hangi ünlünün ne iş yaptığına ya(da) hangi alanlarda çalışmalarında bulduklarına dair meslek gruplarıyla eşleştirme yapmaları istenir.

Bir sonraki görev okuma becerisi ile ilgilidir. Metin olarak gerçek dünyada ünlü bir komedyen ile yapılan bir röportajın erek yapının öğretimine uyarlanmış biçimi kullanılmıştır.

f.TEBRİKLER, KOVULDUNUZ!

Metni Okuyunuz. Cümleleri Uygun Yerlere Yerleştiriniz.

Evet, sevgili izleyiciler. Bu hafta ünlü komedyen Kaan Sekban konuğumuz. Kendisiyle iş hayatına dair keyifli bir sohbet gerçekleştireceğiz.

1. _____?

Kendi halinde bir adamım. 10 yıl bir bankada çalıştım. **Etimden, sütümden faydalandılar.** Sonra bir anlık cinnetle hepsini **elimini tersiyle ittim.** Ve komedyen olmaya karar verdim! Hem de 34 yaşında! Hayallerimin peşinden koşmaya başladım. Bütün dünya "Geç kaldın! Bu saatten sonra oyuncu moyuncu olmaz senden." dedi ama tabii ben **kulak asmadım.**

2. _____?

İmkânsızlıktan! Her şey, 18 metrekarelik odamda ortaya çıktı. Bir duvarında kırmızı perde var, bir duvarında 80 liraya aldığım Manhattan manzaralı fon. Sanırım insanlara ilginç ve samimi geldi. Her geçen gün takipçilerim arttı ve bugünlere geldik. **Değmeyin keyfime.**

3. _____?

Son iki yıl boyunca zaman buldukça, mesai sonrası oyunculuk atölyelerine katılmaya başlamıştım. Yazları da **kuş kadar** yıllık iznimi bayramlarla birleştirip yurtdışında atölye çalışmalarına gittim. Son olarak New York'ta katıldığım müzikal sınıfının finalinde sergilediğimiz performans sonrası Broadway'in epey bilinen oyuncu direktörlerinden biri, "Senin bankada ne işin var, git bir Yeşil Kart al, sonra da gel beni bul." deyince cesaret geldi. Döner dönmez, "N'oldu Kaan **hevesini aldın** mı artık?" gibi sorulara maruz kaldıktan birkaç gün sonra, "O gün, bugündür" diyerek bastım istifayı.

4. _____?

Bankadan ayrılır ayrılmaz bir müzikalin seçmelerine başvurduğum. İki gün süren ve iki yüz kişinin katıldığı seçmelerin ardından seçilen beş kişiden biri olmuştum! Ama maalesef 16 hafta aralıksız prova yaptığımız oyun, 10 kere bile oynanmadan perdeleri kapadı. Geriye bana Nükhet Duru, Cezmi Baskın gibi isimlerle karşılıklı oynadığım benzersiz deneyimler kaldı! Geçtiğimiz yaz da Philadelphia Uluslararası Operası'nın, İtalya'da, Shakespeare'in yaş günü dolayısıyla, 20 ülkeden oyuncuyla sahneye koyduğu 'Bir Yaz Gecesi Rüyası'nın kadrosuna seçilerek sahneye çıktım.

5. _____?

Evde beyaz yakalı hayatı hicveden videolar çekmeye başladıktan sonra. Fakat çektiğim videoların hiçbiri menajerlerin ilgisini çekmedi. Ben de **kendi yağımında kavrulurum** diyerek odamdan haftanın üç gecesi, ev yapımı "talkshow" yapmaya başladım. Her akşam müzikal performanslarla, danslarla açtığım, Türkiye'nin ilk ve tek ev yapımı talkshow'unun yapımcısı, sunucusu, kameramanı, konuk koordinatörü, yönetmeni ve her şeyiydim! Beyaz yaka skeçlerini de "sit-com" yapısına oturttum ve her pazartesi yayınlamaya başladım. Ayrıca plaza hayatını anlatan "Tebrikler Kovuldunuz." kitabım da çok tuttu.

6. _____?

Evden yaptığım canlı talkshow'u televizyona taşımak ve gerçek anlamda bir 'gece programı' yapmak istiyorum. Açılış monoloğuyla, danslarıyla, skeçleriyle her kesimden izleyiciye hitap eden kaliteli bir mizah anlayışını yerleştirmek derdim. Ayrıca 'Tebrikler Kovuldunuz', Türkiye'nin ilk müzikal komedi filmi olsun gibi bir hayalim de var. Bir de, 'Yakam Beyaz Beynim Ayaz'ı Türkiye'nin ilk 20 dakikalık ofis sit-com'una dönüştürmek hedefim. Bunun için yazmaya başladım zaten. Ayrıca eylül ayında Türkiye'de yaşayan yabancılarla İngilizce stand-up yapacağım.

(<https://www.armanayse.com/?s=kaan+sekban> adlı internet sitesinden alınmış ve sadeleştirilmiştir.)

- A. Hedefiniz ne? Nereye doğru yürümek istiyorsunuz?
- B. Evden yayın yapmak nereden çıktı?
- C. **Zincirlerinizi kopardınız** ve istifa ettiniz. Bu gücü nasıl buldunuz?
- D. Peki, ne zaman tanınmaya başladınız?
- E. Peki sonra?
- F. Sizi tanıyalım, Kaan Sekban kimdir?

ğ. Metinde geçen ifadelerle açıklamalarını eşleştiriniz.

1. Etinden sütünden faydalanmak	☐ elinde bulunanla geçinip kimseye muhtaç olmamak
2. Elinin tersiyle itmek	☐ istediği, imrendiği şeyi elde ederek ona doymak
3. Kulak asmamak	☐ delirmek, çıldırmak
4. Kuş kadar	☐ bir şeyden çok hoşlanmak
5. Keyfine değmemek	☐ çok az
6. Hevesini almak	☐ önem vermemek
7. Kendi yağıyla kavrulmak	☐ reddetmek, kabul etmemek
8. Zincirleri koparmak	☐ başkalarının emeğine ve onların yarattıkları değerlere el koymak veya olanakları değerlendirme

Öğrencilerden, metni okuyup ilgili tümcelerini/ifadelerin hangi boşluğa gelmesi gerektiğini bulmaları istenmektedir. Bu görev öğrencilerin erek yapının sıklıkla kullanıldığı bir metni anlamayı amaçlamaktadır. Özellikle metinde duygu ve bakış açısı betimlemelerini anlatmak amacıyla sıkça kullanılan ifadelerin anlamsal özelliklerini ön plana çıkarmak için (ğ) görevine yer verilmiştir. Amaç metnin doğru anlaşılıp anlaşılmadığını test etmektir. –Dık ortaç ekinin işlevine dair farkındalık geliştirmek de önem taşımaktadır. Okuma metni gerçek dünyadan uyarlanmış olduğu için de yapının kullanımsal ve anlamsal boyutlarını aktarmaktadır.

Bu bölümde –Dık ortaç ekine odaklanmış öğretimi destekleyici alıştırmalara yer verilmiştir:

f. **Tümceleri –Dık ekiyle örnekteki gibi birleştiriniz.**

Öğretmen bir konu anlattı. Siz bu konuyu anladınız mı?

Öğretmenin **anlattığı** konuyu anladınız mı?

1. Ben bir şarkı söyledim. Kardeşim o şarkıyı çok sevdi.

2. Kızım bazı şeyleri anlamıyor. O zaman onları bana soruyor.

3. Serpil bir fıkra anlattı. Bu fıkraya hepimiz güldük.

4. Yıllar önce terziye bir elbise diktirdim. Bu elbiseyi hala giyiyorum.

5. Öğretmenimiz dün bir sınav yaptı. Bu sınav çok zordu.

1. Aşağıdaki boşlukları uygun eylemlerle doldurunuz.

Sınavda maalesef bil_____ sorular çıktı.

En sev_____ yemek ne?

Hayatta en güven_____ insan, annemdir.

Bu ay kazan_____ parayla kendine akıllı telefon almış.

Eşine al_____ hediye beğenmemiş.

Oku_____ kitapları mutlaka yazınız.

İ. Örnekteki gibi tümceleri birleştiriniz.

Yaptığın şeylerden utanmalısın.

Yaptıklarından utanmalısın.

Anlattığım şeyleri anladınız mı?

.....?

Gördüğün şeylere inan, duyduğun şeylere inanma.

.....

Sorduğum sorulara cevap ver.

.....

Dün söylediğim şeylerden utanıyorum.

.....

Hoca yazdığım kompozisyonu beğenmedi.

.....

Aşağıdaki boşlukları -(y)An ve -DİK
ortaç ekleriyle doldurunuz.

Senin konuş_____ kız kim?

Remzi ile konuş_____ kız kim?

Sana çikolata ver_____ çocuğun adı ne?

Çikolata ver_____ çocuğun yüzü güldü.

Sarım _____ sizin _____ bekle_____ kişi
gelmeyecek.

Durakta _____ bekle_____ öğrenciler
yağmurda ıslandılar.

Bize telefon et_____ kadın kim?

Onun telefon et_____ kadın kim?

Onun dans et_____ kişi, benim en yakın
arkadaşım.

Şu dans et_____ kişiye bak.

Alıştırma (h) iki tümcenin erek yapı kullanılarak birleştirilmesi etkinliğidir Alıştırma (ı), öğrencilerin verilen tümcelerdeki boşlukları erek yapıyla doldurmalarını içermektedir. Verilen tümcelerdeki kişi ve tekrarlanan yapılara dikkat edilerek erek yapının kullanılması hedeflenmektedir. Tümleşsel ortaç yapılarında nitelenen ad kullanılmayabilir. Bu durumda da eğer varsa nitelenen ad üzerindeki çekim ekleri ortaca eklenir. (i)'de yer alan tümceler nitelenen adın kullanılmadığında ortaçlı yapının nasıl kullanıldığı ile ilgilidir. Alıştırma (j) ise -(y)An ortaç eki ile -Dik ortaç eki arasındaki farkı kavratmaya yöneliktir.

Konuşma:

Bilgisayar: Uzun ve karmaşık hesapları büyük bir hızla **yapabildiğimiz**; ailemizle, arkadaşlarımızla **konuşabildiğimiz**; e-posta **gönderebildiğimiz** ve oyun **oynayabildiğimiz** elektronik bir makinedir.

Bıçak: _____

Telefon: _____

Kalem: _____

İnternet: _____

Konuşma görevinde öğrencilerden kendi bilgileri doğrultusunda verilen sözcüklere yeni tanımlar üretmeleri istenir. Burada özgün dil kullanımı ve üretkenlik hedeflenmiştir. Bu etkinlik öğrencilerin öğrendikleri dilbilgisi yapısının kullanımına ve pekiştirilmesine yönelik olduğundan yararlı görülmektedir. Etkinlik sonunda öğretmen pek çok sözcüğün tanımını yukarıdaki örnekteki gibi isteyerek dilbilgisi yapısının pekiştirilmesini sağlayabilir.

Yazma:

Son olarak ise ortaçlı yapının kullanımını yazılı dilde görebilmek için öğretmen öğrencilere çeşitli yazma konuları verir. Konu içeriğinden dışarı sapmamak için şu gibi yazma örnekleri verilebilir.

- Unutamadığınız bir anınızı anlatınız.
- İzlediğiniz bir filmi ya da okuduğunuz bir kitabı anlatınız.
- Bugüne kadar gördüğünüz en güzel yer/ülke/şehir neresiydi? Anlatınız.
- Yerinde olmak istediğiniz bir ünlü var mı? Neden?

Bu bölümde de sunulan görevler biçim-anlam-kullanım üçgeni doğrultusunda hazırlanmıştır. Örneğin; hazırlanan alıştırmalar biçime, (g) anlama ve (d) ise kullanıma yöneliktir. Sunulan görevlerin hazırlanmasında biçim-anlam-kullanım üçgeni göz önüne alınmıştır.

Sonuç

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iki önemli yapı olan -(y)An öznesel ve -Dik tümleşsel sıfatlaştırma ekinin öğretiminde kullanılabilecek ders malzemeleri ve görevlerinin hazırlanması ve uygulanmasına yönelik öneride bulunma niteliği taşımaktadır. Amaç hem öğrencilere erek yapıyı öğrenmede kolaylık sağlaması hem de öğretmenlere ortaçlı yapıları öğretimini kolaylaştırmaktır. -(y)An ve -Dik ortaçlaştırma eklerinin biçim, anlam ve kullanım özellikleri tespit edilerek yabancı dil olarak Türkçe öğreten kitaplarda nasıl ele alındığı tespit edilmiştir. Bu iki yapının öğretimine ilişkin B1 düzeyinde işe/göreve dayalı ders malzemeleri ve etkinlikleri geliştirilmiştir. Bu

ders malzemeleri ve etkinlikleri okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerileri genelinde erek yapıların öğretimini destekleyici alıştırmalar özelinde hazırlanmıştır. Hazırlanan tüm etkinliklerin ve ders malzemelerinin iletişimsel gereksinimleri karşılamak üzere bilişsek yaklaşım temelinde sunulmasına dikkat edilmiştir. Öğrenciler için gerçek yaşam koşullarına göre hazırlanmış, günlük yaşamdan örneklerin yer aldığı bağımlar oluşturularak görevler hazırlanmaya çalışılmıştır.

Kaynakça

- Akerson-Erkman F. – Ozil, ř. (1998). *Türkçede niteleme işlevli yan tümceler*. İstanbul: Simurg Yay.
- Banguoğlu, T (2007). *Türkçenin grameri*. Ankara: TDK
- Batstone, R (1994). *Grammar*. Oxford: Oxford University Press
- Cem, A. (2005). Dilbilgisi öğretiminde biçim-anlam-kullanım üçlüsü: ders malzemesi hazırlama ve uygulama önerisi. *Dil Dergisi*. 128: 7-24
- Council of Europe. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Demircan, Ö. (2002). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Kerslake, J. & Göksel, A. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. London: Routledge.
- Larsen-Freeman, D. (2001). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Leaver, B. L. ve Willis, J. R. (2004). *Task-based instruction in foreign language education – practices and programs*. Washington, D. C.: Georgetown University Press.
- Özsoy, S. (2002). *Turkish*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Suter, C. (2001). *Discussing and applying grammatical conscious-raising*. University of Birmingham.
- Sülüőođlu, B. (2008). *İşe dayalı dil öğretim malzemelerinin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Willis, J. (1996). *A Framework for task-based learning*. London: Longman

Materyallerde Kullanılan Resim ve Metinlerin Kaynakçası:

- <https://www.seekpng.com/ima/u2t4i1w7w7a9q8t4/>
- <https://www.istockphoto.com/tr/vekt%C3%B6r/basit-vekt%C3%B6r-renkli-sketchy-horoz-beyaz-izole-gm1175181050-327133802>
- <https://cliparting.com/free-horse-clipart-2690/>
- <http://www.clipartsuggest.com/cute-sheep-cliparts/>
- <http://www.yenislayt.com/materyal/15046-clipart-sinek>
- <https://clipart.world/donkey-clipart/cute-donkey/>
- <https://www.istockphoto.com/tr/vekt%C3%B6r/bir-akrep-beyaz-zemin>
- <https://tr.jf-staeulalia.pt/collection-snake-cliparts>
- <https://www.shutterstock.com/tr/image-vector/illustration-cute-cat-wearing-red-collar-102969854>
- https://www.kindpng.com/imgv/TRxToJ_cute-cartoon-png-clipart-panda-clipart-transparent-png/
- <http://politikam.com/sakip-sabancı.html>

<https://www.nazlim.net/kimdir-biyografi/orhan-pamuk-kimdir-biyografisi-hayati.html>

<https://www.biyografi.info/kisi/tarkan>

<https://tr.pinterest.com/alaaddinztrk/s%C3%BCpermen/>

<https://www.google.com/search?q=maradona&tbm>

<https://www.google.com/search?q=tom+cruise&oq=tom+cruise>

<https://www.google.com/search?q=bill+gates>

Haber metinlerine; [https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/gumushane/gumushane-kelkit-te-](https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/gumushane/gumushane-kelkit-te-kopek-saldirisi-4-yarali-10968900)

[https://www.haber3.com/guncel/baskentte-8220piton8221-panigi-](https://www.haber3.com/guncel/baskentte-8220piton8221-panigi-haberi-100407)

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/muglada-ari-dehseti-1-olu->

<https://www.internethaber.com/eskisehirde-timsah-saldirisi-171914h.htm#;>

<https://www.milliyet.com.tr/gundem/fare-yerine-komsularinin-kizini-vurdu-1091960>

internet

sitelerinden ulaşılmış ve sadeleştirilmiştir.